

Warszawa, 7.02.2023 r.

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

VII.510.13.2023.JRO

Sąd Rejonowy dla [REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

Powódka:

[REDACTED]

Pozwany: [REDACTED]

zastępowany przez

[REDACTED]

[REDACTED]

Pismo procesowe Rzecznika Praw Obywatelskich

Zgłoszenie udziału w postępowaniu przed Sądem Rejonowym

Działając na podstawie art. 14 pkt 4 ustawy z 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2020 r. poz. 627 ze zm.) Rzecznik **zgłasza udział w postępowaniu przed Sądem Rejonowym** przedstawiając poniżej stanowisko w sprawie.

Stan faktyczny

W dniu 9 stycznia 2023 r. do Rzecznika Praw Obywatelskich wpłynął wniosek r. pr. z prośbą o przystąpienie do postępowania. Z przedłożonej przez Wnioskodawczynię dokumentacji wynika, że nakazem zapłaty z dnia 22 września 2022 r., wydanym w postępowaniu upominawczym, starszy referendarz sądowy w Sądzie Rejonowym, nakazał pozwanemu, aby zapłacił na rzecz powódki kwotę 48 682,38 zł wraz z ustawowymi odsetkami i kosztami postępowania w terminie dwóch tygodni od doręczenia nakazu albo wniósł w tymże terminie sprzeciw. W dniu 10 października 2022 r. pozwany za pośrednictwem swojego pełnomocnika – r. pr. – złożył sprzeciw od ww. orzeczenia. Zarządzeniem z dnia 17 października 2022 r. pozwany został wezwany do usunięcia braków formalnych sprzeciwu poprzez wskazanie: adresu poczty elektronicznej pozwanego lub złożenie oświadczenia, że takiego adresu nie posiada, a także przedłożenie odpisu pełnomocnictwa prawidłowo poświadczonego za zgodność z oryginałem (z podaniem miejscowości poświadczenia, czego zabrakło w pierwszym sprzeciwie).

Jak wynika z opisu stanu faktycznego przedstawionego przez Wnioskodawczynię, wezwanie do uzupełnienia braków formalnych zostało doręczone za pośrednictwem sądowego portalu informacyjnego, w którym nie posiada ona konta. W efekcie nigdy nie otrzymała ona wezwania do uzupełnienia braków formalnych. Postanowieniem z dnia 13 grudnia 2022 r., starszy referendarz sądowy odrzucił sprzeciw od nakazu zapłaty z uwagi na nieuzupełnienie braków.

Pismem z dnia 9 stycznia 2023 r. Wnioskodawczyni wniosła w imieniu swojego mocodawcy skargę na postanowienie referendarza sądowego z dnia 13 grudnia 2022 r.

Stanowisko Rzecznika Praw Obywatelskich

Zgodnie z art. 15z⁹ ust. 2-4 ustawy z 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz. U. z 2021 r. poz. 2095 ze zm., dalej jako: ustawa covidowa), w okresie obowiązywania stanu epidemii lub stanu zagrożenia epidemicznego:

[2.] w braku możliwości wykorzystania systemu teleinformatycznego obsługującego postępowanie sądowe, sąd doręcza adwokatowi, radcy prawnemu, rzecznikowi patentowemu lub Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej pisma sądowe poprzez umieszczenie ich treści w systemie teleinformatycznym służącym udostępnianiu tych pism (portal informacyjny). Nie dotyczy to pism, które podlegają doręczeniu wraz z odpisami pism procesowych stron lub innymi dokumentami nie pochodzącymi od sądu.

3. Datą doręczenia jest data zapoznania się przez odbiorcę z pismem umieszczonym w portalu informacyjnym. W przypadku braku zapoznania się pismo uznaje się za doręczone po upływie 14 dni od dnia umieszczenia pisma w portalu informacyjnym.

4. Doręczenie pisma za pośrednictwem portalu informacyjnego wywołuje skutki procesowe określone w Kodeksie postępowania cywilnego właściwe dla doręczenia pisma sądowego.

Przytoczone powyżej przepisy ustawy covidowej ustanawiają jednostronny obowiązek sądu posługiwania się portalem informacyjnym sądów powszechnych przy doręczaniu pism sądowych. Nie istnieje natomiast przepis, który by wyraźnie nakładał na pełnomocników procesowych obowiązek założenia konta w portalu informacyjnym sądów powszechnych.

Rzecznik Praw Obywatelskich zwracał uwagę na ten problem już w 2021 r. w wystąpieniu skierowanym do Ministra Sprawiedliwości, wskazując, że *wprowadzając jako zasadę doręczenie drogą komunikacji elektronicznej i za pośrednictwem portalu informacyjnego, ustawodawca pominął, że przepisy nie zobowiązują adwokatów, czy radców prawnych do posiadania adresu do doręczeń elektronicznych, nie wprowadzają*

*także obowiązku rejestracji i posiadania aktywnego konta na portalu informacyjnym*¹. O ile pierwsza kwestia została rozwiązana przez art. 9 ust. 1 ustawy z 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych (Dz. U. z 2022 r. poz. 569 ze zm.), o tyle nadal nie ustanowiono przepisu nakładającego obowiązek rejestracji i posiadania aktywnego konta na portalu informacyjnym sądów powszechnych.

W związku z tym istnieje poważna wątpliwość, czy skutki procesowe przewidziane w art. 15zszs⁹ ust. 3-4 ustawy covidowej dotyczą jedynie pełnomocników posiadających aktywne konto w portalu informacyjnym, czy też wszystkich pełnomocników, niezależnie od tego, czy takie konto posiadają.

W ocenie Rzecznika wątpliwości te należy rozstrzygnąć *pro libertate*, czyli na korzyść prawa dostępu do sądu i uznać, że skutki przewidziane w art. 15zszs⁹ ust. 3-4 ustawy covidowej dotyczą jedynie pełnomocników posiadających aktywne konto w portalu informacyjnym. Odmienna wykładnia naruszałaby prawa do rzetelnego procesu sądowego oraz zasadę zaufania obywatela do państwa (art. 2 i art. 45 ust. 1 Konstytucji RP oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności). Standardy te są adresowane nie tylko do ustawodawcy, który sformułował art. 15zszs⁹ ustawy covidowej w sposób nieprecyzyjny, ale również do sądów, na których spoczywa obowiązek prokonstytucyjnej i proeuropejskiej wykładni przepisów ograniczających prawa i wolności obywatelskie. Choć Konstytucja RP nie gwarantuje prawa do trzeciej instancji, ani prawa do nadzwyczajnych środków zaskarżenia, to jeśli ustawodawca zdecydował się na przyznanie stronom prawa do skargi kasacyjnej, to zarówno on sam, jak i Sąd Najwyższy mają obowiązek przestrzegania standardów rzetelnego procesu sądowego.

Zgodnie z orzecznictwem Europejskiego Trybunału Praw Człowieka nadmierny formalizm, wynikający z przyjętej przez sąd krajowy szczególnie rygorystycznej wykładni prawa procesowego, wykluczający merytoryczne rozpoznanie sprawy, może stanowić naruszenie prawa dostępu do sądu². Jedną z przesłanek branych pod uwagę przy ocenie zasadności formalizmu w konkretnej sprawie jest kwestia przewidywalności wymogu formalnego, od którego wykonania uzależnione jest merytoryczne rozpoznanie sprawy.

---

¹ Wystąpienie RPO do Ministra Sprawiedliwości z 14 września 2022 r. nr IV.510.47.2021.KP, https://bip.brpo.gov.pl/sites/default/files/2021-09/RPO_MS_doreczenia_portal_informacyjny_14.09.2021.pdf (11.10.2022).

² Wyroki ETPC z: 20 kwietnia 2004 r., *Bulena v. Czechy*, §§ 30-31; 5 listopada 2015 r., *Henrioud v. Francja*, § 67, 2 lutego 2016 r., *Meggi Cala v. Portugalia*, § 49, 18 października 2016 r., *Miessen v. Belgia*, §§ 72-74; 31 marca 2020 r., *Dos Santos Calado v. Portugalia*, § 116.

Art. 15zszs⁹ ust. 3-4 ustawy covidowej nie spełnia przesłanki przewidywalności z dwóch powodów: po pierwsze, przepisy te nie tylko milczą na temat obowiązku posiadania konta w portalu informacyjnym, ale w ogóle nie odnoszą się do kwestii rejestracji, nie używając nawet słowa „konto”; po drugie, praktyka sądów powszechnych w tym zakresie jest niejednolita, bo część z nich doręcza pisma elektronicznie niezależnie od tego, czy pełnomocnik posiada konto w portalu informacyjnym, a część doręcza elektronicznie pisma sądowe jedynie pełnomocnikom posiadającym takie konto (czego przykładem jest Sąd Okręgowy w Warszawie).

Za przyjętym stanowiskiem przemawia również konstytucyjna zasada zaufania obywatela do państwa, mająca swoje oparcie w art. 2 Konstytucji RP. Zgodnie z ugruntowanym orzecnictwem Trybunału Konstytucyjnego, elementem tej zasady jest nakaz zapewnienia jednostkom możliwości postępowania przy pełnej znajomości przesłanek działania organów władzy publicznej i ich konsekwencji³. Tymczasem w przypadku doręczeń elektronicznych pełnomocnicy i ich mocodawcy kierujący się literą prawa, z której nie wynika obowiązek posiadania konta w portalu informacyjnym, zostają pozbawieni dostępu do sądu na skutek praktyki przyjętej przez niektóre sądy.

Rzecznik Praw Obywatelskich pragnie podkreślić, że zgodnie z art. 31 ust. 2 zd. 2 Konstytucji RP nikogo nie wolno zmuszać do czynienia tego, czego prawo mu nie nakazuje, co oznacza, że obowiązki nakładane na jednostkę muszą wynikać z wyraźnego przepisu prawnego. Ograniczenie prawa do rzetelnego procesu sądowego w postaci uzależnienia dostępu do sądu od posiadania konta w portalu informacyjnym nie powinno być wywodzone w drodze pozajęzykowych metod wykładni. Dlatego też Rzecznik Praw Obywatelskich nie podziela stanowiska Ministra Sprawiedliwości, wyrażonego w odpowiedzi na wspomniane wyżej wystąpienie, że obowiązek założenia i używania konta w portalu informacyjnym sądów powszechnych *wynika z charakteru normy zawartej w art. 15zszs9 cyt. ustawy, która ma charakter ius cogens i zakłada skuteczność doręczenia pisma po upływie 14 dni od daty zamieszczenia go w portalu. Powyższe rozwiązanie nie przewiduje wyjątków, a tym samym implikuje konieczność posiadania konta, bez którego nie jest możliwe zapoznanie się (równoznaczne z*

---

³ Wyroki Trybunału Konstytucyjnego z: 14 czerwca 2000 r., P 3/00; 10 kwietnia 2001 r., U 7/00; 5 listopada 2002 r., P 7/01; 15 lutego 2005 r., K 48/04; 29 listopada 2006 r., SK 51/06; 13 grudnia 2011 r., K 33/08; 8 stycznia 2013 r., K 18/10, 4 czerwca 2013 r., P 43/11.

*doręczeniem) przez pełnomocnika z pismem sądowym.*⁴ To uzależnienie dostępu do sądu od posiadania konta w portalu informacyjnym jest wyjątkiem od zasady, jakim jest prawo dostępu do sądu i dlatego też nie należy takiego wyjątku domniemywać, lecz powinien on wynikać z literalnego brzmienia przepisu.

Mając na względzie ochronę konstytucyjnego prawa dostępu do sądu, Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o uchylenie postanowienia z dnia 13 grudnia 2022 r., sygn. akt [REDACTED] oraz prawidłowe doręczenie pełnomocnikowi pozwanego wezwania do uzupełnienia braków formalnych.

Załączniki:

- zarządzenie RPO o zakresie działania Zastępcy RPO

- odpisy pisma procesowego

---

⁴ Pismo Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości z 4 października 2021 r. nr DLPC-V.053.5.2021, https://bip.brpo.gov.pl/sites/default/files/2021-10/Odpowiedz_MS_4.10.2021.pdf (11.10.2022).